

Høringsnotat om markedsavgiften for konvensjonelle produkter og pelagisk arter

1. Bakgrunn

1.1. Høringsnotat om markedsavgiften for konvensjonelle produkter og pelagiske arter

I dette høringsnotatet går Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) gjennom elementer som har betydning for nivået på markedsavgiften for konvensjonelle produkter (klippfisk, tørrfisk og saltfisk) og pelagiske arter og ber interesserte om tilbakemelding på dette.

Markedsavgift på eksport av fisk, fiskeprodukter og marine produkter er hjemlet i lov om regulering av eksporten av fisk, fiskevarer og marine produkter (fiskeeksportloven)¹ og forskrift om regulering av eksporten av fisk, fiskevarer og marine produkter (fiskeeksportforskriften)² og forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport³. Nivået på markedsavgiften varierer mellom fem ulike kategorier av fisk og fiskeprodukter (laks/ørret, hvitfisk, pelagisk fisk, konvensjonell og reker/skalldyr). Inntektene fra markedsavgiften anvendes i sin helhet til å finansiere virksomheten til Norges sjømatråd AS (Sjømatrådet).

Dette høringsnotatet omhandler kun markedsavgiften for konvensjonelle produkter og pelagiske arter. Bakgrunnen for dette er at departementet har mottatt henvendelse fra Sjømat Norge om å redusere nivået på markedsavgiften for disse produktene. Sjømat Norge foreslår å redusere markedsavgiften på konvensjonelle produkter fra 0,75 pst. til 0,4 pst og at markedsavgiften på pelagiske arter reduseres fra 0,5 pst. til 0,3 pst.

1.2. Regjeringens politikk for fremme av eksporten av norsk sjømat og Sjømatrådet som virkemiddel

Fiskeri- og havbruksnæringen er av stor betydning for Norge. Denne næringen bidrar til å skape arbeidsplasser og lønnsom virksomhet langs store deler av kysten. Fiskeri- og havbruksnæringen har et betydelig vekstpotensial, og norsk sjømat er populær og svært etterspurt verden over. Regjeringen vil fortsette å føre en aktiv politikk som stimulerer til økt eksport og bedre markedsadgang for norskprodusert sjømat innenfor bærekraftige rammer.

Sjømatrådet er et virkemiddel for å øke verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen gjennom å skape økt etterspørsel etter norsk sjømat i utlandet. Dette oppnås gjennom

¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1990-04-27-9/%C2%A78#%C2%A78>

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1991-03-22-157>

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2000-12-13-1253>

markedsføring av sjømat med Norge som opphavsland, arbeid med markedsinformasjon, markedsadgang og beredskap. Selskapet skal også videreutvikle etablerte markeder og utvikle nye, samt fremme og trygge omdømmet til norsk sjømat. Selskapet har beredskap ved mulige hendelser som kan svekke dette omdømmet. Sjømatrådet er videre en sentral rådgiver for sjømatnæringen og staten i spørsmål om eksport, handelshindringer og markedsadgang for norske sjømatprodukter.

1.3. Rammer for Norges sjømatråds virksomhet

For å kunne eksportere fisk, fiskevarer og marine produkter må eksportøren være registrert som eksportør hos Norges sjømatråd. Registrering av eksportører av fisk, fiskevarer og marine produkter skjer med hjemmel i Lov av 27. april 1990 nr. 9 og forskrift av 22. mars 1991 nr. 157.

Ved eksport av sjømat påløper en markedsavgift som varierer med produktkategori samt en forskningsavgift med fast sats på 0,3 pst. Markedsavgiften og forskningsavgiften betegnes samlet som eksportavgift. Avgiften beregnes av «fritt om bord» verdien (fob-verdien) av det som eksporteres. Nivået på markedsavgiften er regulert i § 4 i forskrift om regulering av eksporten av fisk, fiskevarer og marine produkter og i § 2 i forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport. Eksportavgiften går i sin helhet til å finansiere de ulike aktivitetene som Norges sjømatråd og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) gjennomfører. Avgiften innkreves av Skatteetaten fra eksportørleddet i forbindelse med fortolling.

Departementet har flere ganger justert nivået på markedsavgiften som finansierer Sjømatrådets aktiviteter. Med virkning fra 1. april 1997 ble avgiftssatsen for tørrfisk, klippfisk og saltfisk, etter ønske fra bransjens organisasjoner hevet fra 0,3 pst. til 0,75 pst. Avgiften var over en lang periode på samme nivå for alle produkter og fiskeslag for på denne måten å legge til rette for et villet harmonisert avgiftsnivå og å lette innkrevingen. Det har vært flere justeringer av markedsavgiften for andre produktkategorier etter dette tidspunktet, men for konvensjonell sektor har satsen på 0,75 pst. ligget fast siden 1997.

Fra 01.01.2016 ble markedsavgiften for laks/ørret og pelagiske arter nedjustert fra den tidligere satsen på 0,75 pst. til 0,6 pst. og fra 01.01.2017 ble avgiftssatsen ytterligere redusert til 0,3 pst. for laks/ørret og de viktigste pelagiske fiskeartene. Markedsavgiften for pelagisk fisk ble deretter oppjustert fra 0,3 pst. til 0,5 pst. fra og med 01.01.2020 for å opprettholde markedsføringsaktivitetene for sektoren. Etter innspill fra Sjømat Norge og Sjømatbedriftene ble det sendt ut en høring om markedsavgiften på konvensjonelle produkter i 2023. På bakgrunn av høringsinnspillene ble det besluttet å ikke redusere satsen for konvensjonelle produkter.

Departementet anser det som en kontinuerlig oppgave å sikre at Sjømatrådet har et riktig inntektsgrunnlag, stabile rammevilkår og et hensiktsmessig nivå på markedsføringsaktivitetene. I dette ligger at departementet foretar jevnlige vurderinger av nivået på markedsavgiften innenfor de fem kategoriene. På bakgrunn av henvendelsene fra Sjømat Norge åpnes det nå for en høring av om markedsavgiften for konvensjonelle

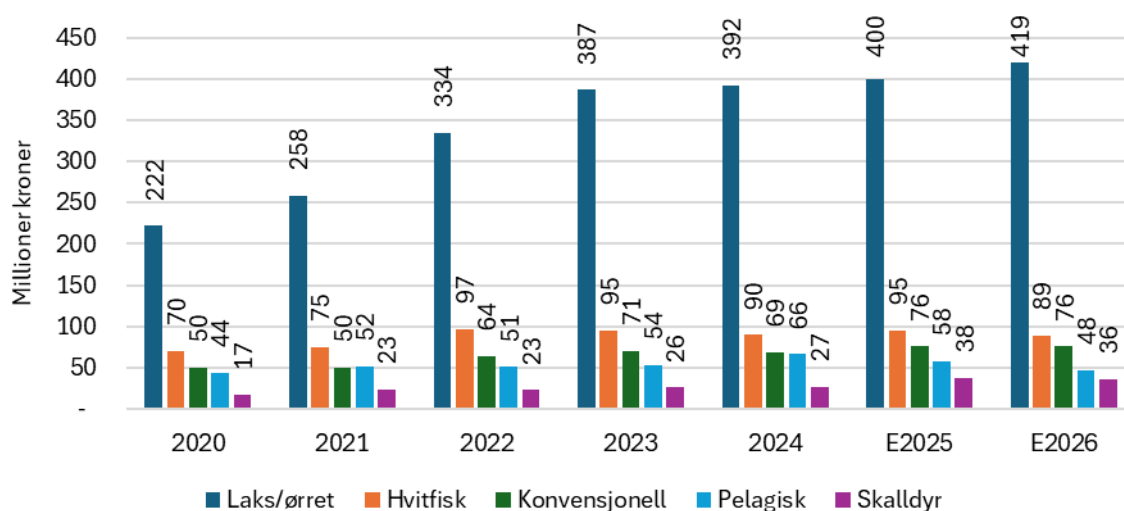
produkter bør justeres ned fra 0,75 pst. til 0,4 pst. og avgiften for pelagiske arter nedjusteres fra 0,5 til 0,3 pst. Andre nivåer kan også vurderes.

1.4. Sjømatrådets budsjett i 2025

Sjømatrådets inntekter fra markedsavgiften i 2024 var 644 millioner kroner, 12 millioner kroner høyere enn i 2023. Årsavgiften utgjorde 7,6 millioner kroner. Sammen med øvrige inntekter gav dette Sjømatrådet inntekter på totalt 652,3 millioner kroner i 2024.

Det er markedsavgiften på laks og ørret som bidrar aller mest til Sjømatrådets inntekter. I 2024 sto laks og ørret for 61 pst. av inntektene, etterfulgt av hvitfisk (14 pst.), konvensjonell (11 pst.), pelagisk (10 pst.) og skalldyr (4 pst.). I 2024 var markedsavgiften generert av konvensjonelle produkter 69 millioner kroner og 66 millioner kroner for pelagiske arter.

Figur 1 Sjømatrådets inntekt fra markedsavgiften på ulike produktgrupper (estimerte tall for 2025 og 2026 basert på dagens satser)

For å planlegge kommende års aktiviteter utarbeider Sjømatrådet beregninger av forventede inntekter fra markedsavgiften. Sammen med årsavgiften som ligger på 15 000 kroner per eksportør, og ubrukte midler fra tidligere år (inngående egenkapital) utgjør dette årets antatte disponible midler. Estimert for inntekter fra markedsavgiften er hhv. 666 og 667 millioner kroner i 2025 og 2026. Budsjettet vedtas av styret. Sjømatrådet betaler ikke utbytte og driftsresultatet er knyttet til oppbygging eller nedbygging av selskapets egenkapital.

Det er egne egenkapitalberegninger for de ulike bransjene. Egenkapital som overskyter kravet til fem måneders drift kan benyttes til finansiering av den enkelte bransjes andel av fellesinvesteringene eller markedsinvesteringer. En nærmere beskrivelse av Sjømatrådets egenkapital finnes i kapittel 2.2 nedenfor.

Tabell 1 Sjømatrådets resultatregnskap (forenklet) for 2023 og 2024

	2023	2024
Inntekter	640,0	652,3
Markedsavgift	632,0	643,7
Årsavgift	7,4	7,6
Øvrige inntekter	0,7	1,0
Kostnader	645,3	670,9
Driftsresultat	-5,2	-18,7
Finansresultat (renteinntekter/kostnader, valutaeffekter)	11,9	13,4
Årsresultat	6,6	-5,3*

*Underskuddet i årsresultatet dekkes av oppspart egenkapital, som reduseres.

Sjømatrådets utgifter kan deles i to hovedkategorier, *bransjeinvesteringer* og *fellesinvesteringer*.

Bransjeinvesteringene vurderes i samarbeid med markedsgruppene. Disse vurderingene, som inkluderer landvise prioriteringer av markedsaktiviteter, er forankret i både artsstrategien og den overordnede markedsplanen. Dette sikrer at investeringene er både målrettede og strategisk funderte.

Fellesinvesteringer består av administrasjonskostnader og operasjonelle fellesinvesteringer. En nærmere beskrivelse av hva disse postene inneholder, vises i tabell 2. Vi gjør oppmerksom på at lønn til Sjømatrådets ansatte fordeles mellom kategoriene administrasjonskostnader og operasjonelle fellesinvesteringer, basert på om den ansatte har oppgaver knyttet til «verdiskapingsområder» eller ikke. Denne fordelingen er laget med tanke på bransjeregnskaper slik at den enkelte bransje kan følge «sine» midler og bidrag.

Tabell 2 Oversikt over kostnadsposter som inngår under fellesinvesteringer

Fellesinvesteringer	
Administrasjonskostnader	Operasjonelle fellesinvesteringer
○ Lønn administrativt personell (leder, HR, økonomi mm.) ○ Husleie hovedkontor ○ IT-kostnader ○ Regnskap og revisjon ○ Andre kostnader som ikke kan henføres direkte til verdiskapingsområder	○ Lønn personell markedsføring, innsikt/analyse, adgang, globale operasjoner ○ Alle kostnader knyttet til utekontor (inkl. lønn) ○ Innkjøp til innsikts/analyseformål ○ Kostnader ifm. kommunikasjon/beredskap ○ Kostnader til utvikling av markedsmateriell (Seafood from Norway og Godfisk) ○ Sjømatrådets andel av Fiskesprell

Fellesinvesteringene finansieres ut fra andel av den enkeltes bransjes innbetaling av markedsavgift på avgiftspliktige produkter. Med bakgrunn i de ulike avgiftssatsene på ulike produktgrupper har styret bestemt at dersom noen bransjers avgiftssats reduseres, så skal bidraget til felleskostnadene forbli uendret. Det samme gjelder andelen av årsavgiften og netto finansinntekter.

Markedsavgiften generert av skalldyr, hvitfisk og konvensjonell belastes en relativt lavere andel av administrasjonskostnader og fellesinvestering enn inntektene fra eksport av laks og ørret. For pelagisk sektor, som har en sats på 0,5 pst., belastes også en noe lavere relativ andel, men denne effekten er noe mindre enn for produktene med sats på 0,75 pst. Et resultat av dette er at laks og ørret finansierer 77,1 pst. av fellesinvesteringene, mens konvensjonell sektors og pelagisk sektors andeler er hhv. 5,8 pst. og 6,7 pst. Eventuelle endringer i avgiftssats vil i seg selv ikke påvirke andelen som går til fellesinvesteringene, kun bransjeinvesteringene (markedsaktiviteter i de ulike bransjene).

1.5 Utsikter for eksport av konvensjonelle produkter og pelagiske arter

Nedgang i kvoter for bl.a. torsk gjør tilgangen på råstoff lavere og dyrere for produsenter av konvensjonelle produkter. Mindre tilgjengelig fisk gir også prisvekst, spesielt i markeder med høy etterspørsel. I 2025 har dette vist seg i redusert eksportvolum for alle de største konvensjonelle produktene, mens prisveksten har bidratt til økt eksportverdi. Veksten i eksportverdi for konvensjonelle produkter er høyere enn for laks og pelagisk sektor.

Til tross for utfordringer med råstofftilgang, har økte priser bidratt til at eksportverdien for pelagiske arter som makrell og sild i år nesten er på nivå med fjoråret. Veksten i konvensjonell sektor har vært betydelig høyere enn for pelagiske arter. En styrket kronekurs mot viktige asiatiske markeder for makrell har bidratt til å dempe eksportverdien målt i norske kroner.

2. Sjømatrådets markedsarbeid for konvensjonelle produkter og pelagiske arter

2.1. Markedsarbeid for konvensjonelle produkter og pelagiske arter

Produksjon og eksport av konvensjonelle produkter har lange tradisjoner i Norge. Med konvensjonelle produkter menes klippfisk, saltfisk og tørrfisk. Disse produseres i størst grad av torsk, men sei, hyse, lange og brosme benyttes også. De pelagiske fiskeartene kjennetegnes ved at de i det meste av sin livssyklus lever oppe i vannmassene. De mest kjente pelagiske artene er sild, makrell og lodde. I tillegg har vi brisling, kolmule, tobis, hestmakrell og øyepål.

Markedsgruppene er rådgivende grupper som gir innspill til arbeidet Norges sjømatråd utfører for den bransjen som den enkelte markedsgruppe representerer. Sjømatrådet har til sammen fem markedsgrupper bestående av personer hovedsakelig fra norske eksportørselskaper. Dette sikrer både god forankring og informasjonsflyt mellom Sjømatrådet og ulike aktører i næringen. Dette skal bidra til at prioriteringer i

markedsarbeidet utformes i tråd med sjømatnæringens behov og Sjømatrådets vedtatte overordnede strategi.

For hver produktgruppe i Sjømatrådet utarbeides det et strategidokument (artsstrategi) som gir målsetninger og aktiviteter for arter og produkter i markedet og føringer for hvordan Sjømatrådet skal bidra til å verdiskaping. Artsstrategien blir utarbeidet i samråd med markedsgruppene. Artsstrategien for konvensjonelle produkter for 2025–2030 prioriterer opprettholdelse av posisjon for konvensjonelle produkter i kjernemarkeder (Portugal, Italia, Brasil) og utvikling av nye markeder (Vest- og Sentral-Afrika, Karibia, Mexico). Det jobbes med beredskap og kommunikasjon for å håndtere effektene av kvotereduksjoner og prispress.

Gjeldene artsstrategier for pelagisk sektor har som mål å styrke konkurransekraften til norsk makrell og sild i prioriterte markeder. Dette innebærer å bygge og vedlikeholde preferanse for norsk pelagisk sjømat gjennom økt innsats på markedsføring i Asia og Europa videreutvikling av merkevaren "Seafood from Norway" med vekt på kvalitet, bærekraft og opprinnelse, tett samarbeid med næringen om å utvikle nye produkter og konsepter som møter endrede forbrukerbehov og preferanser, fokus på å forsvare posisjonen i kjernemarkeder, samtidig som det arbeides med å utvikle nye markeder. Sjømatrådet mener at økt konkurranse fra substitutter gjør det nødvendig å styrke merkevaren og differensiere markedsføringen for å forsvare posisjonen i prioriterte markeder framover.

2.2. Konsekvenser av nedsatt markedsavgift

Den foreliggende modellen for finansieringen av fellesinvesteringer medfører at endringer i sats for markedsavgift ikke påvirker fordelingen og andelen av netto fellesinvesteringer i de ulike bransjeregnskapene. Effekten av en endring i avgiftssatsen kommer derfor i sin helhet til å påvirke bransjeinvesteringene (markedsinnsatsen). Det gjøres oppmerksom på at størsteparten av bransjeinvesteringer blir gjort i utenlandsk valuta. Ved valutasvingninger vil kjøpekraften for markedsavgiften variere, noe som kan føre til aktiviteter må tilpasses i større grad enn budsjettet legger opp til.

Ved en eventuell nedjustering av markedsavgiftene kan det i en overgangsperiode være mulig å delvis opprettholde markedsinnsatsen gjennom bruk av oppspart egenkapital. I henhold til opplysninger fra Sjømatrådet estimeres egenkapitalen ved utgangen av 2025 for konvensjonell sektor til 43 millioner kroner, tilsvarende 6,8 måneders drift. For pelagisk sektor er egenkapitalen estimert til 36 millioner kroner, tilsvarende 7,3 måneders drift. Beregninger viser videre at dette ved utgangen av 2025 gir om lag 11 mill. kroner oppspart egenkapital i hver sektor som kan benyttes som en buffer for å kunne drifte forsvarlig ved en eventuell nedjustering av avgiften. Dersom markedsavgiften nedjusteres slik at bransjeaktivitetene reduseres, vil også kravet til nivået på egenkapitalen (som skal tilsvarene 5 måneders drift) i de to sektorene blir lavere. Dette betyr at det vil være tilgjengelige midler fra egenkapitalen i en overgangsfase som kan brukes til å opprettholde aktiviteter i en kortere periode. Endringer i aktivitetsnivået vil derfor sannsynligvis ikke blir tydelig før utover i 2027. Hvordan og over hvor lang tidsperiode oppsparte egenkapitalmidler kan benyttes vedtas av styret.

Tabell 3 og 4 viser alternative avgiftssatser i konvensjonell og pelagisk sektor, og hvordan dette vil påvirke bransjeinvesteringene. Dersom avgiften reduseres til 0,4 pst. og 0,3 pst. vil resultatet i 2026 bli en reduksjon i aktiviteter for konvensjonell sektor på 17,7 millioner og 9,5 millioner kroner for pelagisk sektor. I dette eksempelet legges det grunn at en eventuell endring vil gjelde fra 1. juli 2026, men dato for endring bestemmes etter høringsinnspill er gjennomgått. Ved bruk av samme tallgrunnlag i 2027 som beregninger for 2026 vil effekten bli dobbelt så stor, med minus hhv. 35,5 millioner og 19 millioner. Dette som følge at nedjusteringen gjelder for hele året. Bruk av oppspart egenkapital vil som nevnt dempe effekten av nedgangen i avgiften på kort sikt, dvs. i løpet av 2026 og 2027. Tallgrunnlaget er kun ment som et eksempel, og faktiske endringer vil avhenge av endringens ikrafttredelse, faktisk eksportverdi og styrets beslutning knyttet til bruk av egenkapital.

Tabell 3 Alternative avgiftssatser for konvensjonell og regnskapseffekter i 2026 og 2027 (1 000 kroner), merk at eventuell endring i avgiftssats i eksempelet er satt til 1. juli 2026

2026 (endring fra 1. juli 2026)	Alternative avgiftssatser		
Konvensjonell	Dagens sats 0,75 pst.	0,50 pst.	Sjømat Norges krav 0,40 pst.
Markedsavgift	76 000	63 333	58 267
Endring fra dagens avgiftssats		-12 667	-17 733

2027	Alternative avgiftssatser		
Konvensjonell	Dagens sats 0,75 pst.	0,50 pst.	Sjømat Norges krav 0,40 pst.
Markedsavgift	76 000	50 667	40 533
Endring fra dagens avgiftssats		-25 333	-35 467

Tabell 4 Alternative avgiftssatser for pelagisk sektor og regnskapseffekter for 2026 og 2027 (1 000 kroner) merk at eventuell endring i avgiftssats i eksempelet er satt til 1. juli 2026

2026 (endring fra 1. juli 2026)	Alternative avgiftssatser		
Pelagisk	Dagens sats 0,50 pst.	0,40 pst.	Sjømat Norges krav 0,30 pst.
Markedsavgift	47 500	42 750	38 000
Endring fra dagens avgiftssats		-4 750	-9 500

2027	Alternative avgiftssatser		
Pelagisk	Dagens sats 0,50 pst.	0,50 pst.	Sjømat Norges krav 0,40 pst.
Markedsavgift	47 500	38 000	28 500
Endring fra dagens avgiftssats		-9 500	-19 000

Ved en eventuell nedjustering av markedsavgiften for konvensjonelle produkter og pelagiske arter vil Sjømatrådet sammen med markedsgruppen foreta en bred revidering av den eksisterende artsstrategien. En revisjon vil medføre endring i markedsprioriteringene og innretningen av markedsarbeidet. Satsinger i utvalgte marked kan måtte avsluttes.

3. Vurderinger og oppsummering

Sjømatrådet er finansiert av en lovpålagt avgift på verdien av eksport av sjømat. Hensikten med markedsavgiften er å sikre finansiering av fellesgoder for sjømatnæringen, slik som å skape økt etterspørsel etter og bidra til bedre kunnskap om norsk sjømat. Selskapets midler skal brukes i overensstemmelse med dette. Selskapet skal ikke gå med overskudd eller betale utbytte.

Sjømat Norge har henvendt seg til departementet med et ønske om å sette ned markedsavgiften for konvensjonelle produkter fra 0,75 pst. til 0,4 pst og at markedsavgiften på pelagiske arter reduseres fra 0,5 pst. til 0,3 pst.

Nærings- og fiskeridepartementet ber om innspill til hvorvidt dagens nivå på markedsavgiften for konvensjonell sektor og pelagisk sektor er på et hensiktsmessig nivå eller om det bør foretas endringer. Endring kan foreslås i tråd med innspill fra Sjømat Norge eller til annet nivå i begge sektorer. Endringene kan være forskjellig for begge sektorer eller foreslås opprettholdt i en eller begge sektorer. Dersom avgiften justeres, vil dette skje gjennom endringer i § 4 i fiskeeksportforskriften og i § 2 i forskrift om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport.